

ТРИ СКЛАДОВІ ФЕНОМЕНУ ПЕДАГОГІКИ ІГОРЯ ПИЛАТЮКА

Творча постать Ігоря Михайловича – це яскравий приклад непересічної Особистості, сфера діяльності якої могла би блискуче зреалізуватися не лише у музичному мистецтві, а і в будь-якій іншій галузі. У спілкуванні з ним складається враження, що чим би він не захотів зайнятися – будь-де досяг би найвищих вершин майстерності, зумів би відбутися як фахівець на найвищому рівні... Саме цей харизматичний синкретизм його натури, на мій погляд, дозволяє йому з легкістю керувати як Академією, так і усіма складними творчими процесами, що відбуваються у Львові, та й не лише. Ці властивості його характеру у поєднанні з творчою інтуїцією, природним талантом і чітко окресленими принципами і цілями – є тими важливими складовими, які визначають справжнього Митця-Педагога-Особистість.

Моє спілкування з Ігорем Михайловичем тісно пов'язане з можливістю бути задіяним у творчий процес його педагогічної діяльності через призму співпраці у якості асистента його класу. Єдине, про що досі шкодую, що не зміг свого часу, непомітно для нього, записувати на відео всі його лекції як зі студентами академії, так і з учнями спеціалізованої музичної школи-інтернату імені С. Крушельницької. Отож, втрачена можливість зібрати прекрасний методичний відео-матеріал, що став би прикладом цікавих творчих пошуків і розв'язань простих і водночас складних педагогічних проблем навчання гри на скрипці, питань поступового виховання музиканта, майбутнього впевненого та самостійного професіонала своєї справи.

Маючи власний багаторічний педагогічний досвід роботи з дітьми та студентами, я щоразу був вражений, як доволі майстерно і за короткий термін часу Ігор Михайлович може активізувати розумовий і творчий потенціал навіть посереднього учня і одразу, просто на очах, досягти фантастичних результатів. Безперечно – це дар! Але цей дар, на мій погляд, має і свої глибокі коріння, зв'язки і творчу взаємодію з прекрасними вчителями. І водночас велике бажання стати найкращим у своїй справі!

Досліджуючи професійне становлення Ігоря Михайловича під час навчання у тріаді: музична школа-музичне училище-консерваторія, не можна не помітити досить цікаву сталу тенденцію, яка позначена опосередкованим впливом основних традицій видатної педагогічної

скрипкової школи Леопольда Семеновича Ауера¹, що органічно прищеплювалась його „пра-пра-учнями”, з якими на різних етапах свого зростання працював і спілкувався Ігор Михайлович. Як відомо, в основу педагогіки Л. С. Ауера, який прагнув „примусити скрипку говорити”, було покладено високе естетичне розуміння завдань і мети артистичної діяльності скрипаля. За його твердженням, справжній скрипаль „здатен володіти величезною аудиторією з надзвичайною магічною силою... подібно до великих художників, діяльність яких звернена до людей”².

Назвемо лише деяких з „пра-пра-учнів” Л. С. Ауера, які безпосередньо-опосередковано впливали на формування Ігоря Пилатюка-скрипаля:

Людмила Костянтинівна Лиско – викладач Бучацької музичної школи, у якої Ігор Михайлович отримав ази оволодіння скрипкою. Свого часу Людмила Костянтинівна навчалася у Тернопільському музичному училищі у класі викладача М. Штепури, який відповідно був учнем професора І. Добржинця, а той – вихованцем Л. Ауера.

Олександр Іванович Татаринцев (заслужений діяч мистецтв України), в котрого Ігор Михайлович навчався у Тернопільському музичному училищі, який, у свою чергу, був учнем професора Д. Колбіна у Львівській консерваторії, котрий, відповідно, навчався у К. Садовнікова і В. Гольфреда – учнів Л. Ауера.

Богдан Дмитрович Каськів (заслужений діяч мистецтв України, професор) – викладач, у якого Ігор Михайлович навчався у Львівській державній консерваторії імені М. В. Лисенка, свого часу навчався у П. Макаренка, котрий був учнем Б. Сібора, а той – знову ж таки Л. Ауера.

І нарешті тривале творче спілкування з народним артистом України, професором *Богодаром Которовичем*, під керівництвом якого певний час навчалися і діти Ігоря Михайловича – Анастасія та Назарій. Цікавим є той факт, що Богодар Которович був одним з небагатьох скрипалів, хто навчався і у консерваторії та в аспірантурі у видатного викладача Ю. І. Янкелевича, учня А. І. Ямпольського, який також був вихованцем Л. С. Ауера.

Я абсолютно переконаний, що саме через таке спілкування поступово відбувалося органічне збагачення особистісних неординарних психолого-педагогічних властивостей Ігоря Михайловича як викла-

¹ Ауер Леопольд Семенович (нім. *Leopold Auer*, угорс. *Auer Lipót*; 7.06. 1845, Веспрем, Угорщина – 15.07. 1930, Лошвіц, неподалік Дрездена) – російський скрипаль угорського походження, педагог, диригент, композитор. Учень Йозефа Іоахіма. Виховав понад 300 учнів.

² Ауэр Л. С. Моя школа игры на скрипке. – М.: Музыка, 1965. – С.92.

дача найкращими рисами світової скрипкової школи – школи видатного педагога Леопольда Семеновича Ауера.

Ігор Михайлович є одним з небагатьох викладачів, який доскonalо володіє усіма секретами навчання скрипаля від азів. Тому він з однаковою педагогічною майстерністю може працювати як з дітьми, так і з дорослими студентами і зрілими музикантами. Характерним для нього є те, що він, як „досвідчений лікар”, завжди може безпомилково поставити правильний „діагноз” тієї чи іншої проблеми і знайти найкращий „рецепт” для її подолання. Він володіє енергетикою впливу, харизмою, здатністю запалити в учня полум’я самодосконалення.

У повсякденній педагогічній роботі Ігоря Михайловича завжди присутні три вагомні складові:

1. Постійний контроль за основними процесами скрипкової технології (раціональна і динамічна постановка, якість інтонування та звуковидобування, штрихова майстерність). Особливе значення надається процесу звукоутворення: звук має бути глибоким, якісним, конкретно-рафінованим. Особливо озвученою має бути техніка, тобто технічні місця у творах як показник яскравості звука і техніки. Завжди відбувається цікава творча праця у пошуку найбільш вдалого рішення щодо уточнення міри використаних виконавських засобів, максимально скерованих на втілення художнього змісту твору як цілого.

2. Художньо-емоційний аспект активізації індивідуальних можливостей і внутрішніх резервів учня щодо образного бачення розвитку музичного твору. Вміння підштовхнути учня до власного бачення авторського задуму та створення переконливої інтерпретації. Вважає скрипку інструментом, який повинен емоційно втілювати художню ідею твору. Прагне щоразу чути емоційне зацікавлення учня образною реалізацією творчого задуму. Технологічну сторону завжди підпорядковує мистецьким завданням твору. Його педагогічні принципи формуються під впливом прогресивних ідей, що базуються на розумінні високого призначення музики, і скеровані проти того, що називається „беззмістовною віртуозністю”.

3. Опрацювання артистичної подачі майбутнього концертного виступу та впевненого психологічного стану виконавця. Вважає, що ігровий апарат скрипаля повинен бути настільки розвиненим, щоби бути готовим до використання у будь-якій музичній ситуації: виступу у „зручному” чи „незручному” репетиційному ритмі, в аудиторії підготовлений і далекій від фахової вибірковості слухання.

Цікавим є й те, що вивчаючи один і той самий музичний твір з різними учнями, він може застосовувати цілком інші штрихи та

аплікатуру, надавати рекомендації щодо агогіки, обґрунтовуючи це несхожими психофізіологічними індивідуальними властивостями темпераменту та здібностей того чи іншого студента. До того ж кожен студент, якщо виконує один і той самий твір, захочений на пошуки „власного” варіанту. Водночас авторська концепція трактується історично-об’єктивно, залишаючись, як вважає Ігор Михайлович, незмінною основою індивідуального творчого вибору.

На уроках завжди вражає конкретикою зауважень, які дозволяють одразу зрозуміти та окреслити подальший шлях розв’язання тих чи інших виконавських проблем. У своїй педагогічній діяльності практикує відкриті класні прослуховування та обговорення результату виступів у присутності всіх студентів класу. Щиро цінує у студентів любов до праці. Як „рентген” завжди може відчутти, чи вправляв студент чи ні, і скільки. І навіть тоді, коли вправляв, але щось не виходить – підтримує, позитивно оцінить його працю.

Повсякденну роботу над скрипковою технологією та пошуком художнього змісту твору завжди намагається поєднувати з кращими надбаннями світової виконавської культури. Надає велике значення й загальному культурному розвитку учня, завжди цікавиться його відвідуванням філармонійних концертів та читанням художньої літератури.

У процесі педагогічної роботи зі своїми студентами Ігор Михайлович неодноразово ілюстрував два типи музичного самоствердження виконавців: ті, ким опікується Фортуна³, й ті, хто обраний Феліцією⁴. Перша – посміхається, дарує щастя або ж, навпаки, відвертається та обманює. Друга не посміхається, легко нічого не дає – проте не обманює, просто приносить успіх гідним його. Ці дві богині щастя абсолютно різні. Розповідаючи про це стосовно до професійних установок музикантів, Ігор Михайлович зазначає: „Люди часто питають себе – звідки в мене це невезіння? Куди пішло щастя? Їм би пошукати Феліцію, а вони пасивно чекають на випадок, сподіваються на підступну Фортуну”. Саме Феліція вимагає ретельних щоденних занять, технічно вивіреного навчання, внутрішньої самоорганізації та прагнення до вдосконалення – тоді і можна сподіватися на стабільний успіх.

Що ж, дотримуючись цих постулатів, і сам іде з ними по життю. Побажая йому і надалі не втрачати цієї харизматичності та енергетики впливу, яка визначає його як талановитого Педагога-Музиканта-Організатора-Людину.

³ Фортуна (лат. *Fortuna*) – давньоримська богиня удачі.

⁴ Феліція (Феліца, італ. *Felicia*) – давньоримська богиня щастя та успіху.